

המעמד הכפול?

ישנו מעבר חד בין פרשת יתרו לבין פרשת משפטים, שכן פרשת יתרו מתארת מעמד גדול ונשגב, ואילו פרשת משפטים עמוסה בפרטי פרטים של מצוות ומשפטים. כבר עמדו על כך פרשני הדורות והסבירו את חשיבות המעבר הזה, שכן אין די במעמד חד פעמי ויוצא דופן אלא יש צורך להוריד את הרגעים הגדולים הללו לחיי המעשה היומיומיים. המבחן של האדם הוא האם בעקבות המפגש עם ה', אורחות חייו משתנים והוא מוסרי יותר. אולם בסוף הפרשה נכונה לקורא הפתעה. תיאור נרחב ומשלים של מעמד הר סיני מופיע בסוף הפרשה (בפרק כד'), ולא ברור מתי אירעו שתי העליות של משה שמתוארות שם, וכן כל המעמד של כריתת הברית? נחלקו הפרשנים בהסבירם את רצף המאורעות, אך בין עם מדובר בדברים שקרו ביום מתן תורה או לאחריו, מכל מקום לא ברור מדוע לא תיארה התורה פרשייה זו בסמוך לפרשת יתרו, אלא המתינה עד לאחר מסירת כל המשפטים? חלק מהפרשנים מסבירים שמשפטים אלה עומדים במרכז של הברית המתוארת בסוף הפרשה במילים: "ויבוא משה ויספר לעם את כל דברי התורה ואת כל המשפטים", אך אף על פי כן סדר הדברים אינו ברור דיו. תשובה אחת ניתן אולי להציע בעזרת עיון בפרשה שקודמת לתיאור המעמד בסוף פרשתנו. בסוף המצוות הרבות שמופיעות בפרשה ישנה פרשייה שמתארת את ההליכה לארץ ישראל ואת הכניסה אליה: "הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמורך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכינתי" (כג', כ'). גם אם ניתן להבין מדוע פירטה התורה את כל המשפטים לפני שהמשיכה בתיאור מעמד הר סיני, עדיין קשה מה תפקידו של חלק זה העוסק בכניסה לארץ ישראל דווקא כאן? ייתכן שכאן טמון המפתח להבנת העניין כולו. פיצול תיאור מעמד הר סיני נועד לשלב קטע זה המתאר את הכניסה לארץ ישראל. כאשר מעיינים בפרטי פרשה זו ניתן לראות שיש כאן הקבלה להקדמה של מעמד הר סיני בפרשת יתרו. נעניין בלשון הכתוב בשני המקומות ונצביע על הדמיון.

"הנה אנכי בא אליך בעב הענן" - "הנה אנכי שולח לפניך מלאך"
"ועתה אם שמוע תשמעו בקולי" - "כי אם שמוע תשמע בקולי"
" ואשא אתכם על כנפי נשרים" - " ואיבתי את אויביך וצרתי את צורריך"
" ושמרתם את בריתי " - "לא תכרות להם ולאלוהים ברית"

ביטויים נוספים שיש בהם הקבלה הינם: ה' מבטיח להביאם אל " המקום אשר הכינתי" - דבר זה מקביל למקום המיוחד של הר סיני. ה' מצווה לשמוע בקולו של המלאך " כי שמי בקרבו", ושמ זה מופיע בסוף מעמד הר סיני: " בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך" (" כ', כא'). ניתן להוסיף ביטוי מיוחד שמופיע בהר סיני: "הגבל את ההר וקידשתו", וכנגד זה מבטיח ה': " ושתי את גבולך מים סוף ועד ים פלישתים". מעל כל אלה צריך כמובן לציין שהאיסור המרכזי שמופיע במעמד הר סיני ומייד אחריו איסור עבודה זרה. זהו גם האיסור המרכזי שה' מצווה בכניסתם לארץ. לאור השוואה זו ניתן לטעון שמטרת פיצול תיאור המעמד הייתה כדי להקדים הקדמה נוספת למעמד הר סיני. הקדמה זו הינה הכרחית כדי למנוע תפיסת עולם מוטעית. ישנם אנשים שעלולים לנתק את מעמד הר סיני מחיי ארץ ישראל. מעמד גדול זה יכול היה ליצור תחושה מעוותת שאין צורך להיכנס לארץ ישראל, שכן ניתן להגיע לפסגות רוחניות ולמפגש בלתי אמצעי עם הקב"ה. לפיכך מפצלת התורה את מעמד הר סיני לשני תיאורים כדי לתת שתי הקדמות. ההקדמה הראשונה עוסקת בעבר ומטרתה להראות לעם ישראל את כבדת הדרך ש הם עברו ממצרים ועד לרגע של מתן תורה. מטרת הקדמה זו היא להגדיר את מטרת יציאת מצרים כדי להגיע למעמד הר סיני. אולם בכך לא די, שכן פניו של עם ישראל לעבר ארץ ישראל, לפיכך מקדימה התורה הקדמה נוספת שקושרת בין ההתגלות לבין המשך נוכחותו של ה' בחיי ארץ ישראל. ישנה חשיבות רבה להבהיר שנוכחותו של ה' ממשיכה בדרך לארץ ישראל ובחיים בתוכה. אותה הברית ואותו שם ה' ימשיכו ללוות אותם, אותה מחוייבות לשמוע בקולו של ה' ואותה חובה עליונה להימנע מהליכה אחרי תרבויות השווא של עבודה זרה. עומדים אנו בפתחו של חודש אדר שבו אנו חוגגים את חג הפורים. חז"ל מתארים שבמי הפורים הייתה קבלת תורה מחודשת על סמך הפסוק: "קיימו וקיבלו היהודים", על כך דרשו חכמינו: "הדור קיבלוה בימי אחשורוש". דומה שגם לקבלת תורה זו ישנו קשר מיוחד לארץ ישראל, שכן כל ארו עי המגילה מתרחשים בזמן שבין שני הבתים, ובמצב שיהודים רבים חיו בחוץ לארץ. אחת התובנות שניסו חכמינו להנחיל לנו בעזרת החג המיוחד של פורים של "מוקפים", הינו לבכר את מעמדו של ארץ ישראל ושל ירושלים. סיפור המגילה מלמד עד כמה מסוכן רוחנית וגשמית לעם ישראל בחיים מחוץ לארץ ישראל. זכינו אנו לחיות חיי תורה בארץ ישראל ולממש את עומק המשמעות של ברית סיני.